

## رویکرد فرهنگی به امنیت ملی

مرتضی نورمحمدی<sup>۱</sup>

### چکیده

تصویرپردازی مادی‌گرایانه از محیط امنیتی دولت‌ها، موجب شده است تا عناصر فرهنگی و هنجاری تاثیرگذار بر دولت‌ها، نادیده یا کم‌اهمیت انگاشته شوند. از نظر واقع‌گرایان، فرهنگ و هنجارها، محصول توزیع توانمندی‌ها، و کنشگران صرفاً برای پیشبرد منافع خودشان، شان استراتژیک برای آنها قائل می‌شوند. نئولیبرال‌ها، بر نقش رژیم‌ها- مجموعه‌ای از اصول، هنجارها، قواعد و رویه‌ها- در کنترل و تحدید رفتار دولت‌ها تمرکز دارند. مفروض مقاله این است که زمینه‌های فرهنگی و هنجاری، نه تنها رفتار کنشگران را کنترل می‌کنند، بلکه سهم بسزایی در قوام بخشیدن به کنشگران دارند. به عبارت دیگر محیط‌های فرهنگی بین‌المللی و داخلی به هویت‌های دولتی شکل می‌دهند. این محیط‌ها، عرصه‌هایی هستند که کنشگران در آن بر سر هنجارها با یکدیگر به رقابت می‌پردازند و از این طریق است که فرایندهای سیاسی و اجتماعی، هویت‌ها را برمی‌سازند. پژوهش حاضر می‌کوشد تاثیر محیط‌های فرهنگی داخلی و بین‌المللی را بر کنشگران مورد توجه قرار دهد. این بررسی، در دو سطح داخلی و بین‌المللی و بر اساس دو فرضیه انجام می‌گیرد: ۱. عناصر فرهنگی محیط‌های بین‌المللی و داخلی دولت‌ها به منافع امنیت ملی و سیاست‌های امنیتی شکل می‌دهند. ۲. عناصر فرهنگی محیط‌های بین‌المللی و داخلی دولت‌ها به هویت‌های اساسی دولت‌ها یا جلوه‌های کنشگربودگی دولت یا امنیت ملی قوام و شکل می‌دهد. توجه به عناصر فرهنگی تاثیرگذار بر امنیت ملی می‌تواند ظرفیت تحلیلی و تبیینی ما را از ابعاد چندلایه و پیچیده سیاستگذاری امنیت ملی در جمهوری اسلامی ارتقاء داده و زمینه را برای طراحی الگوی امنیتی متناسب با اقتضائات و ویژگی‌های اسلامی ایرانی فراهم کند.

واژگان کلیدی: امنیت ملی، فرهنگ، محیط دولت‌ها، هویت، رفتار، عناصر فرهنگی، محیط های بین‌المللی